

VERBODEN BOEKEN

EEN HOORCOLLEGE OVER
FOUTE EN VERBODEN
WERKEN IN DE LETTERKUNDE,
WETENSCHAP EN POLITIEK

door diverse sprekers

INHOUDSOPGAVE

College 1. Verboden wetenschap: Galileo Galilei's *Dialoog*, door Frans van Lunteren

- H1. Een voorgeschiedenis
- H2. Het leven en werk van Galileo Galilei
- H3. Galileo Galilei's *Dialoog*

College 2. Verboden filosofische werken in de 18de eeuw, door Rietje van Vliet

- H4. Filosofische werken in de 17de en 18de eeuw
- H5. Repressieve censuur in de Republiek van de 18de eeuw

College 3. Verboden Nederlandstalige fictie in de 19de eeuw, door Marita Mathijssen

- H6. Seks, Godsdiens en Politiek in de Bataafse Republiek en de Franse tijd
- H7. SGP-drukwerk in de tijd van Willem I en II
- H8. SGP-drukwerk in de tijd van Willem III

College 4. *Mijn Strijd*, een kritische beschouwing, door Willem Melching

- H9. Inleiding
- H10. De inhoud van *Mijn Strijd*
- H11. De rassenpolitiek in *Mijn Strijd* en conclusies

College 5. Foute boeken uit een recent verleden, door Bert Sliggers

- H12. Nationaal Socialisme, racisme en antisemitisme
- H13. Jihadisme en seksisme

Afbeeldingen

Aanbevolen literatuur

FRANS VAN LUNTEREN

Frans van Lunteren (1958) studeerde natuurkunde in Utrecht, waarna hij eveneens in Utrecht promoveerde op een onderzoek naar opvattingen over de zwaartekracht van Newton tot Einstein. Sinds 2002 werkt hij halftijds aan de Vrije Universiteit als hoogleraar in de geschiedenis der natuurwetenschappen en sinds 2007 tevens als Teylers hoogleraar in hetzelfde vakgebied aan de Universiteit van Leiden. Zijn onderzoek heeft vooral betrekking op de geschiedenis van de natuurkunde, de meteorologie en de astronomie in de negentiende en twintigste eeuw.

RIETJE VAN VLIET

Rietje van Vliet studeerde Nederlandse taal- en letterkunde aan de Universiteit Leiden. Daar promoveerde ze op Elie Luzac (1721-1796). Boekverkoper van de Verlichting (Nijmegen, 2005). Voor dit proefschrift ontving zij de Menno Hertzberger Prijs (2009). Als onafhankelijk onderzoeker publiceert zij onder meer over broodschrijvers en boekhandels en uitgeverijen uit de achttiende eeuw. Ze is projectleider van de Encyclopedie van Nederlandstalige Tijdschriften (www.ent1815.nl), lid van de redactie van de 'Nieuwe Reeks' Bijdragen tot de Geschiedenis van de Nederlandse Boekhandel (Tiele-Stichting) en eindredacteur van de Mededelingen van de Stichting Jacob Campo Weyerman.

MARITA MATHIJSEN

Prof. dr. Marita Mathijssen is emeritus hoogleraar Nederlandse Letterkunde aan de Universiteit van Amsterdam. Zij is gespecialiseerd op het gebied van de negentiende-eeuwse literatuur en cultuur. Voor haar werkzaamheden ontving zij de Prins Bernhard Fonds Prijs voor de Geesteswetenschappen. Haar boek *De geest van de dichter* (1990) werd bekroond met de Multatuliprijs. In 2002 verscheen *De gemaskerde eeuw*, over de mentaliteit van de negentiende eeuw. Haar cultuurhistorische studie *Historiezucht* verscheen op de lijst van beste historische boeken van 2013. Ze is ook bekend om haar essays en columns, o.a. in NRC. Bij Home Academy verschenen van haar de hoorcolleges *De waarde van het woord*, *Mulisch* en *De hang naar historie*.

WILLEM MELCHING

Dr. Willem Melching is als historicus verbonden aan de Universiteit van Amsterdam. Begin jaren tachtig woonde hij enkele jaren in West-Berlijn. Hij publiceert geregeld over de Duitse geschiedenis in de twintigste eeuw en levert commentaren op ontwikkelingen in ons buurland. Hij was redacteur van een drietal delen in de serie *Ooggetuigenen* schreef onder meer *Van het socialisme, de dingen die voorbijgaan. Een geschiedenis van de DDR 1945-2000*. Met Frits Boterman schreef hij *De Duitse Phoenix. De geschiedenis van Duitsland in de twintigste eeuw*.

BERT SLIGGERS

Bert Sliggers is wetenschapshistoricus. Als conservator was hij verbonden aan Teylers Museum in Haarlem. Daar maakte een groot aantal tentoonstellingen over subculturen, zoals over piercings, tatoeages, maar ook over het tentoonstellen van mensen, zowel van andere culturen als over bijzondere verschijningsvormen. In 2018 was hij te gast op Lowlands met een 'pornocontainer' waarin aandacht werd besteed aan de effecten van de seksuele revolutie uit de vorige eeuw. Daar hield hij voordrachten over taboe en tolerantie door de eeuwen heen. Als vervolg op deze presentatie was Sliggers vorig jaar op Lowlands opnieuw gastconservator met een Banned Books Club vol foute en verboden boeken, van subversief tot tenenkrommend. Het onderwerp Foute Boeken? presenteerde hij uiteindelijk eind vorig jaar in Museum Meermanno in Den Haag.

STUDIUM GENERALE UNIVERSITEIT LEIDEN

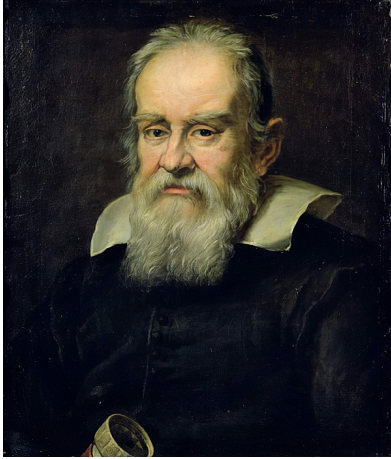
Deze uitgave is tot stand gekomen in samenwerking met Studium Generale Universiteit Leiden. Studium Generale Universiteit Leiden organiseert lezingen voor studenten en andere belangstellenden van binnen en buiten de universiteit die over de grenzen van hun vakgebied heen willen kijken.

Voor meer informatie, kijk op: <http://www.studiumgenerale.leidenuniv.nl>

College 1. Verboden wetenschap: Galileo Galilei's *Dialogo*, door Frans van Lunteren

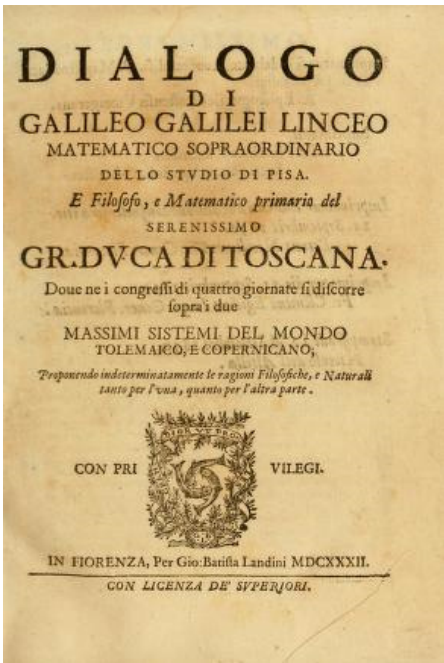
Galileo Galilei

Italië omstreeks 1600

Het proces in 1633

College 2. Verboden filosofische werken in de 18e eeuw, door Rietje van Vliet

Republiek der Zeven Verenigde Nederlanden (1588-1795)

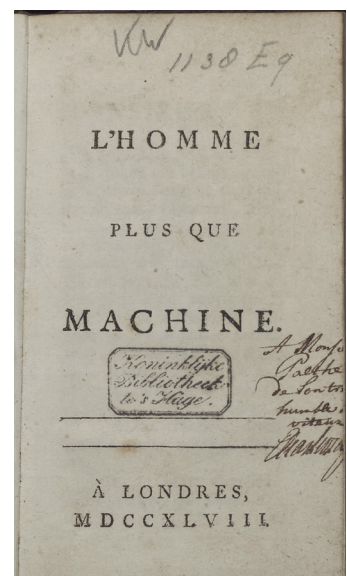
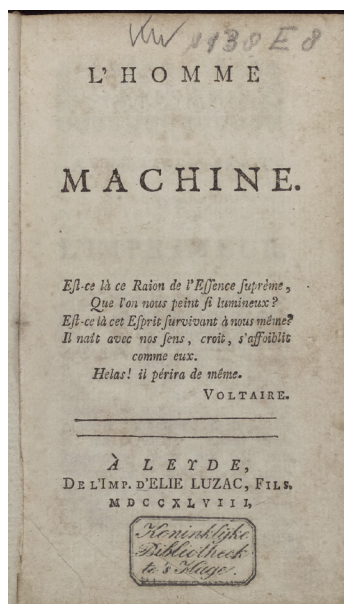
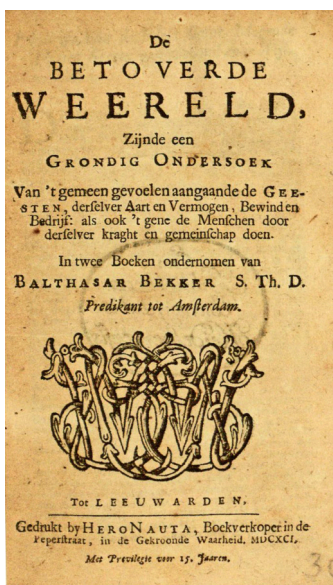
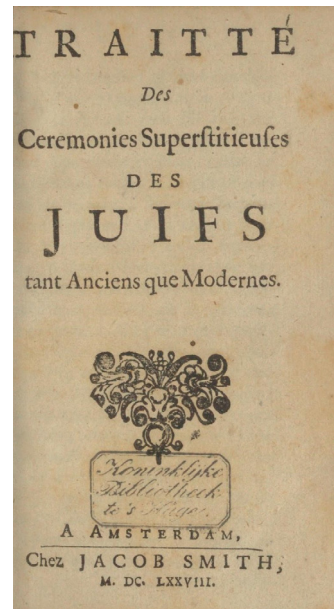
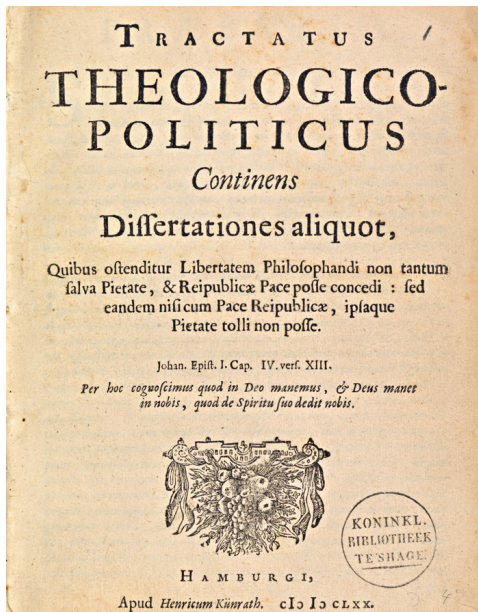
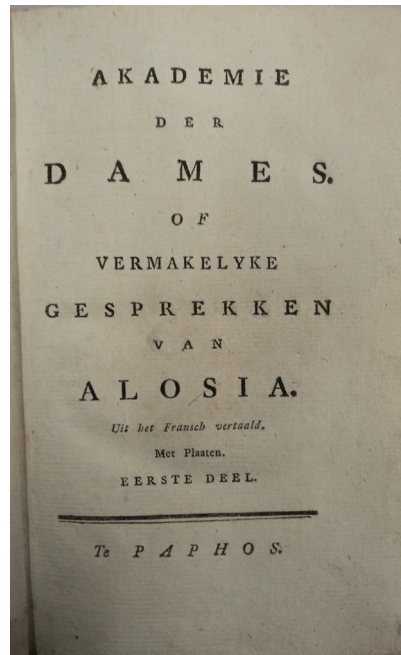
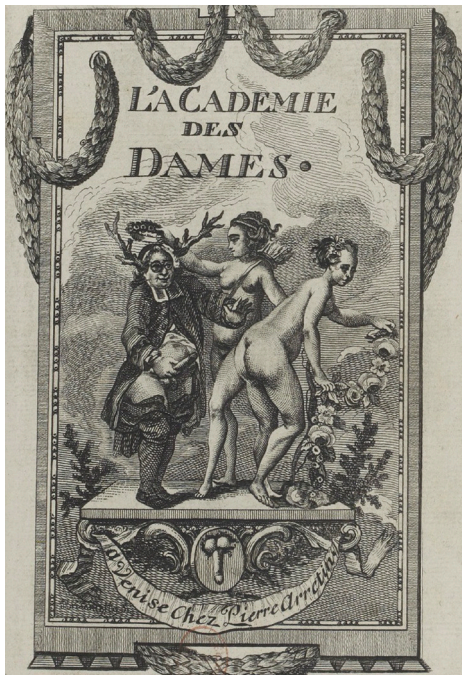
Nederland als boekhandel van de wereld

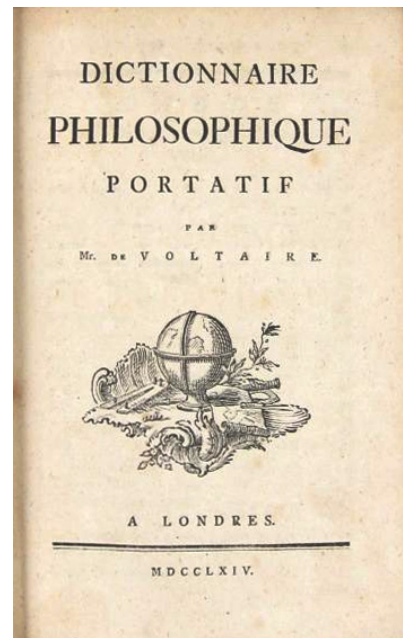
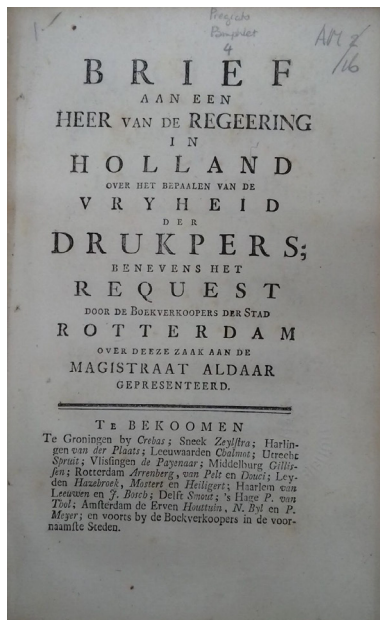

Op Zorgvliet doen de kinderen van diplomaat Willem Bentinck experimenten met hydra.

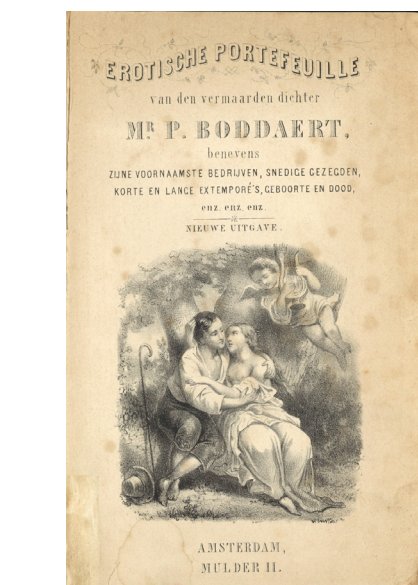
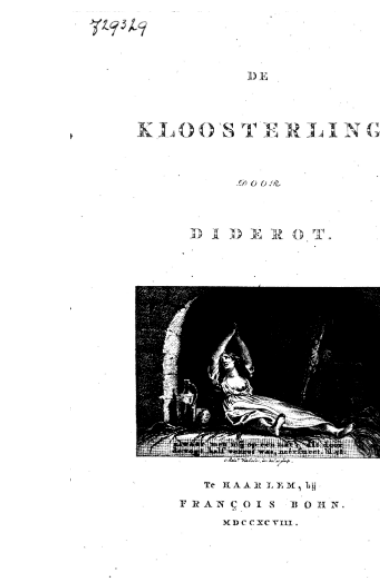
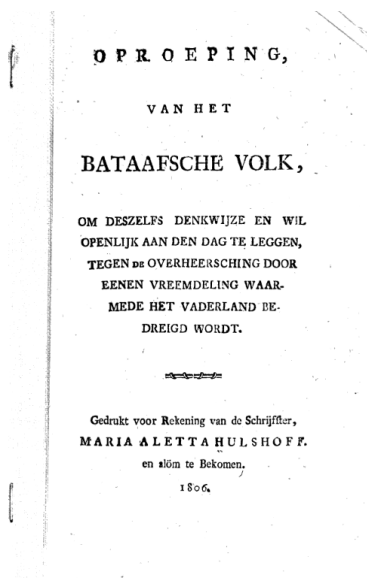

Hydra: spontane generatie

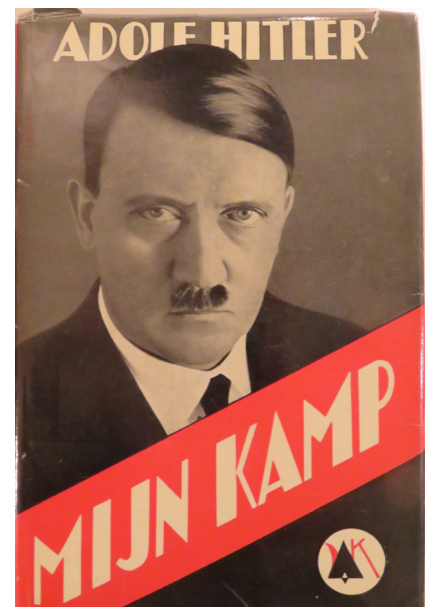
College 3. Verboden Nederlandstalige fictie in de 19e eeuw, door Marita Mathijsen

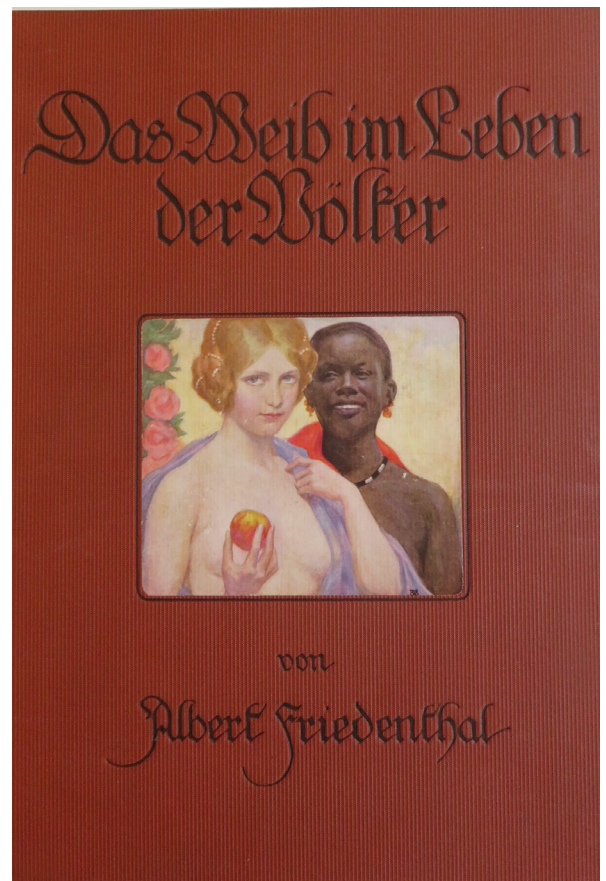
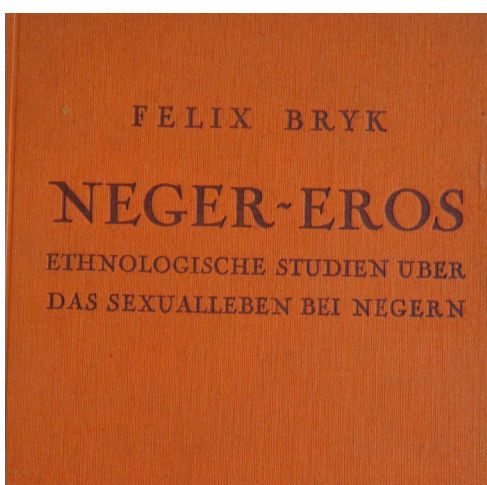
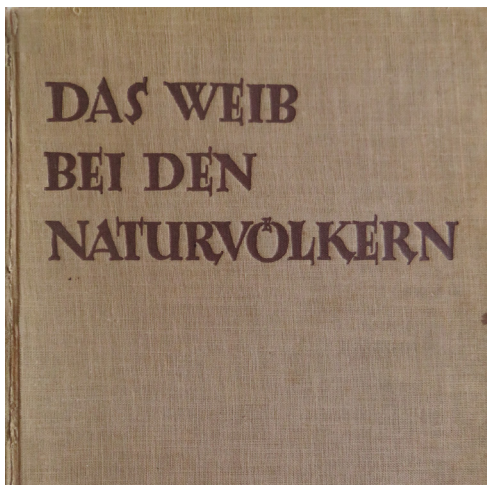
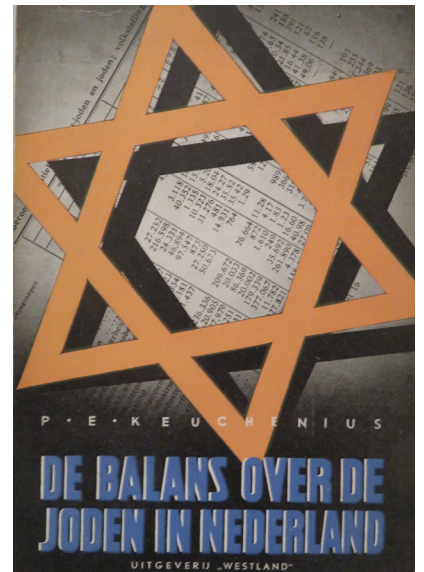
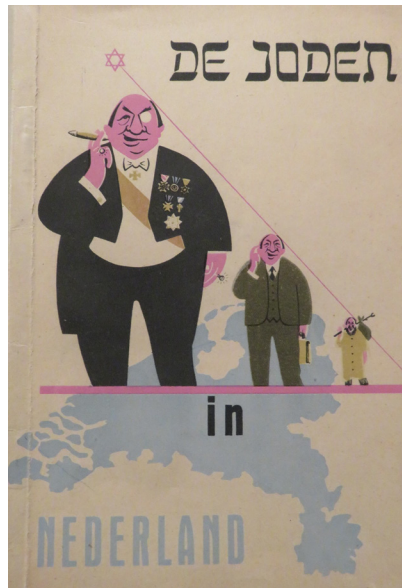

Art. 227. Het is aan elk geoorloofd om zijne gedachten en gevoelens door de drukpers, als een doelmatig middel tot uitbreiding van kennis en voortgang van verlichting, te openbaren, zonder eenig voorafgaand verlof daartoe noodig te hebben, blijvende nogtans elk voor hetgeen hij schrijft, drukt, uitgeeft of verspreidt, verantwoordelijk aan de maatschappij of bijzondere personen, voor zoo verre dezer regten mogten zijn beledigd.

De drukpers in de grondwet van 1815

College 5. Foute boeken uit een recent verleden, door Bert Sliggers

be claimed (with all their increase) years
wards, or even in the next generation;
e are endless complications and lawsuits
ng from debts that have thus stood over.

Zulu Marriage Ceremonies.
It is quite a recognised thing, though in
these days rather the exception than the

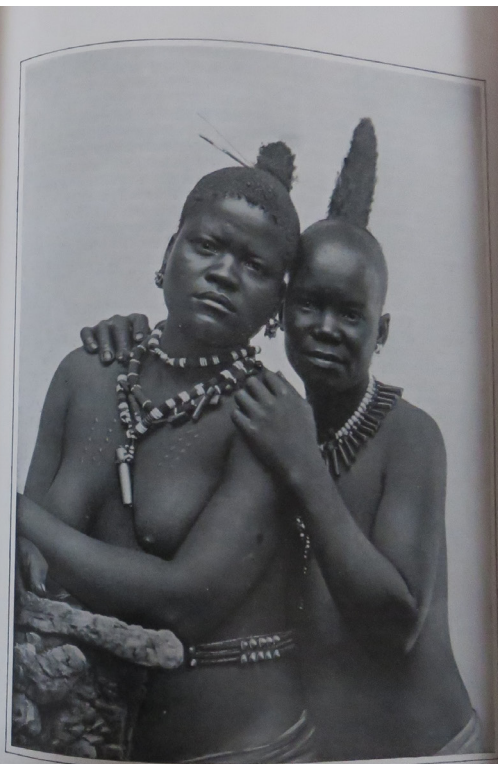

ZULU BRIDE HAVING HER HAIR DRESSED BY TWO COMPANIONS.
Photograph by R. W. Lewis, Durban.
The woman on the right is married and wears a short skin petticoat ornamented with beads, while the unmarried girl on the left (who wears her hair short) has a bead girdle. The skirt (umbodoya) is often longer than this.

Women do not feel that they are sold; on the contrary, they are delighted if no payment were made for marriage, as if they had no value of parents or husband. The lobola is usually considered a point of the transaction, which is over many days, or even weeks. It is really a killing of an ox after the lobola is settled, the meat of which is then eaten by the bride's escort.

At weddings have been described by several writers, and they vary

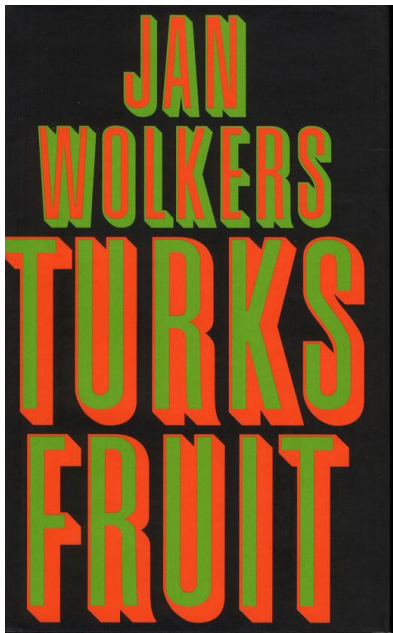
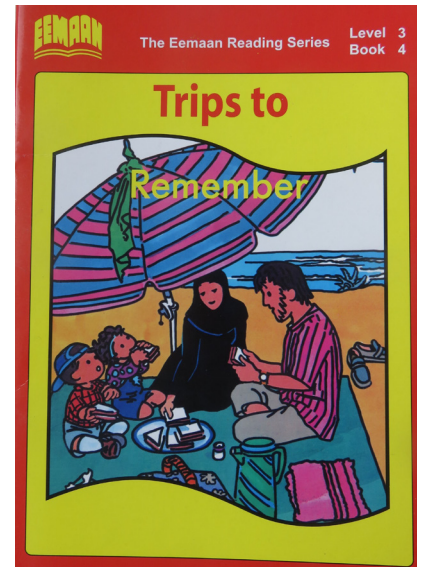
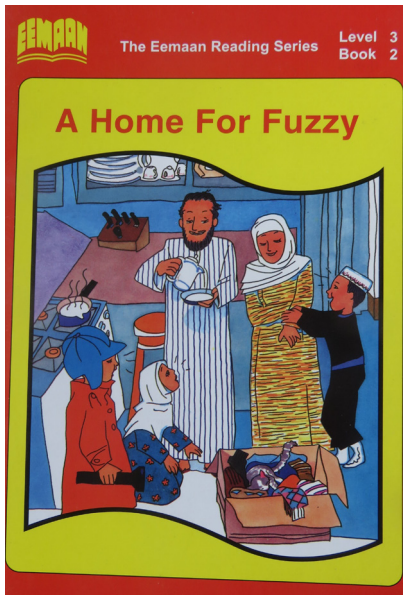
rule, for the first overtures to come not merely from the bride's family, but from the girl herself. She goes with one or two companions, but without the knowledge of her relatives, to the man's kraal, where, if his family approve of the alliance, the women raise the shrill cry called *umbosi*. She sits down outside the fence till an ox is driven out and presented to her, the idea being that she is too weak to enter till refreshed with meat; this ceremony is gone through a second and a third time before she enters the hut and consents to eat. After a visit of a week or so, she is escorted home by her lover and his friends, with an instalment

ZULU GIRLS.

The style of hair-dressing differs from the ordinary married women's coiffures, and may be merely a fancy style. The one on the right wears a necklace composed of bits of a sweet-scented wood, strung alternately with large beads. The brass studs on the thongs round the waist of the left-hand girl are a favourite adornment; the umbodoya is often edged with them.

Aanbevolen literatuur

College 1. Verboden wetenschap: Galileo Galilei's *Dialogo*

M. Finocchiaro, *On Trial For Reason. Science, Religion, and Culture in the Galileo Affair* (Oxford University Press 2019)

J. Heilbron, *Galileo* (Oxford University Press 2010)

College 2. Verboden filosofische werken in de 18e eeuw

Rietje van Vliet, 'Censuur! Staten van Holland overwegen invoering boekenpolitie (1769/1770)', in *De Boekenwereld* 35 (2019), nr. 3, p. 40-45

Inger Leemans, 'Censuur als onmacht. De omstreden Nederlandse publieke ruimte 1660-1760', in: Marita Mathijssen (red.), *Boeken onder druk. Censuur en persvrijheid in Nederland sinds de boekdrukkunst* (Amsterdam 2011), p. 45-58

Wyger R.E. Velema, 'Introduction to Elie Luzac, An essay on freedom of expression (1749)', in: John Christian Laursen en Johan van der Zande (ed.), *Early French and German defenses of freedom of the press* (Leiden/ Boston 2003), p. 9-34

Herman Paul, 'Rousseau in de Republiek. Nederlandse reacties op de burgerlijke godsdienst van Jean-Jacques Rousseau', in: *Groniek* 146 (1999), p. 103-113

Rietje van Vliet, *Elie Luzac (1721-1796). Boekverkoper van de Verlichting* (Nijmegen, Vantilt 2005), passim

Ton Jongenelen, 'Vuile boeken maken vuile handen. De vervolging van persdelicten omstreeks 1760', in: *Jaarboek voor Nederlandse boekgeschiedenis* 2 (1995), p. 77-96

Ton Jongenelen, 'De Socratische oorlog (1768-1769). Een terreinverkenning op de linkerflank van de Nederlandse Verlichting', in: *Geschiedenis van de Wijsbegeerte in Nederland* 5 (1994), p. 77-91

College 3. Verboden Nederlandstalige fictie in de 19e eeuw

Nop Maas, *Seks!... in de negentiende eeuw*. Nijmegen: Vantilt 2006

Marita Mathijssen, *De gemaskerde eeuw*. 3e dr. Amsterdam: Querido, 2007

Marita Mathijssen (red.), *Boeken onder druk. Censuur en pers-onvrijheid in Nederland sinds de boekdrukkunst*. Amsterdam: Amsterdam University Press, 2011

Marita Mathijssen, 'De bruiloft van Jacob Stootgraag. Pornografie in de negentiende eeuw in Nederland'. In: Joost van Driel en Rick Honings, *Pornografie in de Nederlandse literatuur*. Amsterdam: Nijgh & Van Ditmar, 2012. 45-61, 282-284

Marita Mathijssen, 'Klaasje Zevenster: vergif of voorbehoedmiddel? Discussies over de zedelijkheid van Jacob van Lenneps laatste roman'. In: Rick Honings, Lotte Jensen en Olga van Marion (red.), *Schokkende boeken!* Hilversum: Verloren, 2014, 55-62

Marita Mathijssen, 'De schoone ovaal. Erotiek en pornografie in de negentiende eeuw'. In: *Onder de toonbank. Pornografie en erotica in de Nederlanden*. Amsterdam: Van Oorschot, 2018, 138-159, 282-283

College 4. *Mijn Strijd*, een kritische beschouwing

Willem Melching, *Mijn strijd: kritische editie*, Amsterdam: Prometheus, 2018

COLOFON

Home Academy Publishers geeft hoorcolleges uit voor thuis en onderweg. Direct te downloaden of onbeperkt te streamen in de Home Academy Club. Interessante onderwerpen, van geschiedenis tot natuurwetenschappen, voorgedragen door boeiende sprekers. Zo kunt u kennis opdoen in de auto, in de trein, op de fiets of thuis op de bank. Download de Home Academy app voor het beluisteren van onze hoorcolleges op een smartphone of tablet.

Kijk verder op WWW.HOME-ACADEMY.NL

UITGAVE Home Academy Publishers
Middelblok 81
2831 BK Gouderak
Tel: 0182 - 37 00 01
E: info@home-academy.nl

OPNAME	Sandro Ligtenberg (Leiden, oktober - november 2019)
STEM INLEIDING	F.C. van Nispen tot Sevenaer
MUZIEK	Cok Verweij
MASTERING	Frits de Bruijn
VORMGEVING	Floor Plikaar

© Copyright 2020 Home Academy Publishers, Den Haag
ISBN 978 90 8530 197 4
NUR 77, 78

Alle rechten voorbehouden. Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen, mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, uitgeleend, verhuurd, uitgezonden, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door (foto)kopieën, opnamen of enig andere manier, zonder voorafgaand schriftelijk toestemming van de uitgever.